

25.5.2026
Katri Pynnöniemi, Venäjän
turvallisuuspolitiikan Mannerheim-
professori, HY & MPKK

LAUSUNTO Eduskunnan puolustusvaliokunnalle (VNS 2/2026)

Venäjä muodostaa pitkäkestoisen uhan Euroopan turvallisuudelle – varautumista on tehostettava yhdessä kumppanimaiden kanssa

Venäjän pitkänajan tavoitteet Ukrainassa ja Euroopassa eivät ole muuttuneet. Venäjä haluaa vahvistaa omaa suurvalta-asemaansa, jonka se tulkitsee edellyttävän 'historiallisten alueiden' (Ukraina ja Valko-Venäjä, myös muut entisen NL:n alueet) kontrolloimista. Tämän tavoitteen saavuttamiseksi Venäjä pyrkii heikentämään Euroopan maiden yhtenäisyyttä ja kykyä puolustautua Venäjän aggressiolta. Venäjän aktiiviset toimet – informaatio-operaatioista, sabotaaseihin ja poliittiseen vaikuttamiseen – tähtäävät luottamuksen rapauttamiseen EU:n päätöksentekokykyyn ja NATO:n pelotteeseen (Artikla 5) sekä NATO-maiden yhteistoimintakykyyn (Artikla 4.). Lyhyellä tähtäimellä Venäjän keskeinen tavoite on Euroopan maiden tuen rapauttaminen Ukrainalle ja sodan päättäminen Venäjän intressien mukaisesti. Yhdysvaltojen johdolla käydyt neuvottelut eivät johtaneet Venäjän haluamaan lopputulokseen, vaan entisestään heikensivät luottamusta Euroopan ja Yhdysvaltojen välillä.

Venäjän sisäisen tilanteen osalta hyökkäysota Ukrainaa vastaan on johtanut paradoksaaliseen tilanteeseen. Toisaalta sota on heikentänyt Venäjän talouskasvun kannalta keskeisiä resursseja (sotatalous ja kulutusota versus demografia ongelmat). Samaan aikaan sota on vahvistanut hallinnon ideologisuutta (poliittista tahtoa). Tällä hetkellä Venäjän sisäisessä tilanteessa on näkyvissä epävarmuuksia – taloustilanteen heikentyminen ja kaupunkilaisten arkea hankaloittavat nettikatkokset ovat tehneet sodan uudella tavalla näkyväksi. Kremlin kannalta olennaista on, että suurin osa Venäjän väestöstä kannattaa sodan jatkamista mutta suhtautuu siihen passiivisesti. Nopea taloustilanteen heikentyminen ja mahdollinen uusi mobilisaatio, saattavat muuttaa tilannetta ja uhata Kremlin vaalimaa poliittista tasapainoa.

Nämä eri tekijät, yhdistettynä Yhdysvaltojen politiikan ennakoimattomuuteen tekevät nykyisestä tilanteesta erityisen vaarallisen. Selonteossa ei riittävästi avata mahdollisia eskalaatiopolkuja – sodan horisontaalista tai vertikaalista laajentumista nykyisestä. Tutkijat ovat osittain erimielisiä, onko Venäjällä kyvykkyyksiä ja halua laajentaa sotaa Ukrainan ulkopuolelle nykyisen sodan vielä jatkuessa. Toisaalta Venäjä on valmistellut eskalaation mahdollisuutta Euroopassa (drooneihin liittyvät valheelliset narratiivit) ja Ukrainassa (massiiviset iskut siviilikohteisiin, esim. 24.5.2026). Venäjän eri Euroopan maissa toteuttamien sabotaasi- ja informaatio-operaatioiden määrä on myös kasvussa. Euroopan maiden reaktiot ovat olleet hitaita, eivätkä ole riittäneet kynnyksen nostamiseksi eli tilanteen hillitsemiseksi. Euroopan maiden tulisi edelleen tiivistää yhteistyötä Venäjän aktiivisten toimien tunnistamiseksi ja ennalta-ehkäisemiseksi yhteistyössä Ukrainan kanssa.

Euroopan Venäjä-strategia – pysyvän konfliktin hallinnan väline

Selonteossa todetaan, että *”Suomi tarkastelee Venäjä-yhteyksien tulevaisuutta, myös yhdessä kumppaniensa kanssa. Jossakin vaiheessa tulee tarkastella poliittisen tason yhteyksien avaamisen tarvetta. Paluuta vanhaan kahdenväliseen suhteeseen ei kuitenkaan ole.”* Tämän voi tulkita tarkoittavan, että selonteko linjaa prosessin, jonka puitteissa Suomi toimii suhteessa Venäjään. Käynnissä oleva keskustelu Euroopan Venäjä-yhteyksistä keskittyy liiaksi henkilöihin ja sen sijaan keskeiset kysymykset – miksi ja milloin, missä kontekstissa, ovat jääneet hyvin vähälle huomiolle. Pohdintaa Venäjä-suhteiden tulevaisuudesta ei voi käydä abstraktilla tasolla – vaan ne on kytkettävä osaksi sodan lopettamista ja Ukrainan roolia Euroopassa. **Euroopan Venäjä-strategian prioriteettina tulisi olla Ukrainan integroiminen Euroopan unioniin ja osaksi Euroopan uutta turvallisuusjärjestelmää – eurooppalaista natoa.** Mikäli Euroopan Venäjä-strategia rakennetaan näiden selkeiden lähtökohtien pohjalta, tavoite pysyy kirkaana ja voidaan välttää aikaisempien vuosien virheet (esimerkiksi kaupallisten intressien asettaminen turvallisuuskulmien edelle). Euroopan Venäjä-strategian rakentamisen haasteena on yhtenäisen tilannekuvan ylläpito eri Euroopan maiden kesken, aikaisemmista virheistä poisoppiminen (kyky hyödyntää tutkimustietoa päätöksenteon pohjana) ja kyky mukautua yllätyksiin (ml. eskalaation mahdollisuus). Selvää myös on, että Venäjä pyrkii johdattelemaan keskustelut ’suhteiden normalisoinnin’ suuntaan – ja sen vuoksi Venäjän suuntaan otettavat askeleet olisi nähtävä mahdollisina, suhteessa sodan lopettamiseen ja pysyvän rauhan edellytyksiin (ml. kysymys Venäjän sotarikoksista ja hyökkäysrikoksesta).

Riittävän Venäjä & Ukraina osaamisen turvaaminen Suomen ulkopoliittikan tarpeisiin

Selonteko linjaa, että *”Venäjän sisäisen kehityksen ja ulko- ja turvallisuuspolitiikan proaktiivinen seuraaminen edellyttää jatkossakin riittävää Venäjä-osaamista niin Suomessa kuin Euroopassa.”* Tähän tavoitteeseen on helppo yhtyä. Suomen hyvä maine Venäjä-osaajana ei kuitenkaan säily ilman jatkuvia investointeja koulutukseen & tutkimukseen. Yliopistojen välinen ja sisäinen kilpailu tutkimusrahoituksesta kiihtyy vuosi vuodelta. Tämä on erityinen haaste perustutkimuksen osalta turvallisuuspolitiikan, ulkopoliittikan ja strategian aiheiden kohdalla. Vuonna 2017 perustettu **Venäjän turvallisuuspolitiikan tutkimuksen Mannerheim-yhteisprofessori (HY + MPKK)** on nostanut näiden aiheiden tutkimuksen uudelle tasolle – haasteena on aihetta käsittelevien väitöskirjojen ja post-doc tutkimusten jatkuvuuden mahdollistaminen (perustutkimuksen turvaaminen).

Lisäksi tulisi jatkossa kiinnittää erityistä huomiota **Ukrainan** yhteiskunnan, kulttuurin, talouden ja poliittisen järjestelmän osaamisen kehittämiseen Suomessa. Eri yliopistot (Tampereen yliopisto, Helsingin yliopisto, Itä-Suomen yliopisto) ovat aloittaneet uusia Ukraina-opintokokonaisuuksia, mutta perustutkimusta varten tarvitaan uusia investointeja (yliopistolehtori ja väitöskirjatutkijat). Oikea-aikainen ja faktoihin perustuva tieto Ukrainan yhteiskunnan muutoksesta ja sodan vaikutuksista on välttämätöntä Venäjän informaatiovaikuttamisen torjumiseksi ja Ukraina-tuen jatkumiseksi. Suomen tulisi toimia aktiivisesti yhteistyön tiivistämiseksi ukrainalaisten tutkimuslaitosten ja toimijoiden kanssa EU-integraation, ulkopoliittikan, strategian ja sotilaspolitiikan alalla. Yksi konkreettinen malli olisi suomalaisten tutkijoiden, yhteiskunnallisten toimijoiden ja virkamiesten vierailut Ruotsin Ulkopoliittisen instituutin (SCEEUS-tutkimuslaitos) ja SIDA:n perustemassa EPIK-keskuksessa (European Policy Institute in Kyiv). Lisäksi olisi syytä investoida ukrainalaisten tutkijoiden kutsumiseksi tutkimusvierailuille Suomeen (Akatemian tutkimusrahoitusmallin kautta) ja opiskelijayhteyksien tukemiseen (esim ViExpert-valtakunnallinen Venäjän ja Itä-Euroopan erikoistumisopinnot).